

TRILLA, J. [coord.]; CASAL, J.; FEIXA, C.; FIGUERAS, M.; PLANAS, A.; ROMANÍ, O.; SAURA, J.; SOLER, P. [eds.] (2011). *Jóvenes y espacio público. Del estigma a la indignación*. Barcelona: Bellaterra

Jóvenes y espacio público. Del estigma a la indignación

Judit Font

Professora associada del Grau de Treball Social de la Universitat de Girona
judit.font@udg.edu

La noció d'espai públic ha pres, en la darrera dècada, una especial rellevància i significativitat teòrica en tant que denomina l'espai del *carrer* com aquell que precisament s'escapa de la privacitat i probablement del control; que és dinàmic, està en moviment, és lliure d'usos i de definicions, on tot pot passar, i és comú i compartit.

El llibre que ens ocupa parteix del fet que aquest espai públic és utilitzat de diferent manera segons diferents col·lectius socials i, en aquest sentit, els joves constitueixen un dels col·lectius que en fan un ús més intensiu i, probablement, més provocador. D'acord amb el context social i polític convuls en el qual s'elabora la publicació, s'arriba al seu subtítol: "de l'estigma a la indignació". És, per tant, un treball al qual sorprenen els esdeveniments del 15M a mig fer, i que obliga a repensar-ne els continguts i incloure un ampli apartat que retrata un dels moments més singulars i èpics de la història recent pel que fa a ocupació i apropiació de l'espai públic com a acte de rebel·lia col·lectiva.

Jóvenes y espacio público és la segona publicació editada des del Màster Interuniversitari Joventut i Societat, i recull precisament els continguts principals del I Seminari Joventut i Societat: "Joves i espai públic", realitzat a Girona els dies 9 i 10 de juny de 2010, una activitat docent i alhora oberta al públic en general, que s'organitza anualment amb temàtiques monogràfiques diverses. Es tracta, doncs, d'un treball coral, que compta amb la participació de fins a 21 autors/es, a través d'articles diversos i multidisciplinaris quant a temàtica i format, que inclou a més dos treballs fotogràfics.

El contingut del llibre es divideix en quatre blocs temàtics: la primera part, "Identitats i estigmes a l'espai públic", disposa de les aportacions de Vicenç Vi-

llatoro, Manuel Delgado i de tres investigadores i activistes del grup LICIT, que aborden la qüestió de la prostitució i l'espai públic. A la segona part, "Políticas sobre el espacio público y políticas de juventud", Jordi Borja desenvolupa la tesi de la crisi i decadència de l'espai públic com a espai de relació, expressiu i dinàmic i la necessitat de reivindicar el dret a ciutat. Les experiències de ciutats com Medellín i Torí aporten el coneixement de les polítiques socials aplicades, on els joves esdevenen agents transformadors dels seus entorns i territoris. La tercera part constitueix un treball visual de perfil fotoetnogràfic que recull la dimensió performativa dels joves a l'espai públic, allà on s'exposen i s'expressen, un compendi d'imatges amb simetries entre joves de Barcelona i Mèxic a càrrec de Federico Gama i Andreu Romaní. Finalment, a la darrera part del llibre, la participació dels joves centra l'atenció i es focalitza en dos escenaris. En primer lloc, a l'espai virtual, recollint la recerca de Shakuntala Banaji i David Buckingham, en el projecte CivicWeb, com a nou i contemporani fòrum de participació política davant la possible crisi i desencantament respecte a les formes d'activisme tradicionals que es detecta en els joves. En segon lloc, són les places les que prenen el protagonisme de la participació dels joves, i, a tall de reflexió col·lectiva, els professors vinculats al màster Joventut i Societat elaboren un relat comprensiu al voltant de la idea de *ciutat indignada*, acompanyat novament d'imatges de la plaça de Catalunya de Barcelona dels dies en els quals va esdevenir, també, *ciutat digna*.

Però més enllà, i abans dels fets del 15M, que certament alteren l'esdevenir de l'elaboració d'aquest llibre, per què l'espai públic apareix com a objecte d'interès amb relació a la joventut?

En un sentit més mundà i quotidià, és cert que l'espai públic és rellevant per a l'ús que en fan els joves; significativament, respecte a la infància, l'autonomia possibilita aquesta *sortida a l'exterior*. Però, a més, en un context de progressiva privatització i mercantilització de la major part de formes de lleure, d'oci i dels espais de relacions socials, l'espai públic sembla mantenir-se ferm a ser gratis, relativament lliure i sense portes d'accés, malgrat que pugui estar en crisi, aspectes que juguen a favor de la situació social de molts joves. I, de fet, els joves, en l'ús i apropiació d'aquest espai, de manera imprevisible, espontània o habitual, contribueixen a preservar-ne el fet de ser comú.

Del conjunt d'aportacions dels diferents autors, es poden distingir diferents visions de l'espai públic, en general, i amb relació als joves.

L'espai públic com a escenari, en un sentit quasi dramàtic, és l'espai de l'aparença, on apareixem i ens fem visibles als ulls i als judicis aliens. És l'espai de visibilització, on els individus es mostren i probablement tendeixen a significar-se i distingir-se a través de la imatge que projecten, que permet fer-se previsible, i donar-se a conèixer en l'espai públic, l'espai dels desconeguts. No obstant això, aquest escenari d'aparances dona lloc també a la creació d'estigmes al servei de l'exclusió social sobre alguns col·lectius, com poden ser determinats grups de joves o cultures juvenils, la prostitució, la pobresa, en tant que són dissonants a les formes d'aparició pública hegemòniques.

L'espai públic com a espai de relacions de poder desiguals, factor d'exclusió i desigualtat, expressió de control i objectiu de privatització, amb fronteres visibles i invisibles, que l'urbanisme contemporani ha anat emmotllant. La idea de la crisi de l'espai públic té sentit aquí, en tant que aquest context atempta contra la visió de l'espai públic com a espai democràtic, lliure, expressiu, polivalent, accessible i evolutiu, on la societat s'escenifica i mostra la seva diversitat i les seves contradiccions. Els joves en aquest context poden patir una triple exclusió: l'exclusió derivada de la seva posició socioeconòmica marginal; l'exclusió derivada de la discriminació en l'ús de l'espai públic, en ser considerats un col·lectiu molest, i l'exclusió en termes de ciutadania política.

Finalment, la visió de l'espai públic com a espai d'expressió, on no solament apareixen persones, sinó també idees i conflictes. L'espai de la indignació, representat per l'emergència social que va significar el 15M en diverses places de diferents ciutats. Un exercici ple del dret a la ciutat com a part de la reivindicació, com a conquesta, a través d'una ocupació molesta, apropiadora, transformadora, on els joves i altres col·lectius han/hem fet ús i abús d'allò que els/ens pertany.